

Specialistisch dassenonderzoek Kamp ong. Groesbeek

Datum : 27 januari 2015
Projectnummer : 14-0296
Opdrachtgever : Pouderoyen Compagnons

Kader

In verband met de plannen van de initiatiefnemer om op Kamp ong. te Groesbeek een woonhuis te realiseren, is een uitgebreid onderzoek naar dassen uitgevoerd om eventuele overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen. In dit gebied is in december 2013 reeds een quickscan flora en fauna uitgevoerd. Toen zijn in het plangebied geen (sporen van) dassen aangetroffen.

De aanwezigheid van dassen in de omgeving van het plangebied is bekend. Op het aangrenzende perceel (westzijde) is sinds kort een dassenhol aanwezig. Eén pijp komt mogelijk uit in het plangebied. In het bosje ongeveer 425 meter ten noorden van het plangebied, bevindt zich een dassenburcht. Om vast te stellen hoe de in de omgeving aanwezige das(sen) het plangebied precies gebruiken, is dassenonderzoek uitgevoerd. Aan de hand van de resultaten wordt bepaald welke effecten kunnen optreden op de das(sen) als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling en welke maatregelen eventueel genomen dienen te worden om deze effecten te verzachten (mitigerende maatregelen).

Het plangebied en voorgenomen plannen

Het plangebied betreft het agrarisch perceel tussen Kamp 8 en 10 te Groesbeek. Op het perceel wordt in de huidige situatie regelmatig maïs verbouwd. De initiatiefnemer is voornemens een woonhuis te realiseren op het perceel. Het woonhuis is beoogd aan de noordkant van het perceel, het bouwvlak grenst aan de weg Kamp en is 1.354 m² groot. Op het overige deel van het perceel blijft de agrarische bestemming behouden, zie figuur 1 op pagina 5.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt soorten, niet individuele planten of dieren, om te voorkomen dat het voortbestaan van de soort in gevaar komt. Doelstelling van de Flora- en faunawet is de bescherming en het behoud van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is het 'Nee, tenzij' principe. Dit betekent dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. In de Flora- en faunawet geldt een verbod op activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten. De bescherming van soorten is geregeld middels een aantal verbodsbepalingen. In dit geval is artikel 11 van belang.

Artikel 8: Het is verboden beschermde planten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9: Het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10: Het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12: Het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

De Flora- en faunawet beschermt alle inheemse zoogdieren (op de huismuis, de bruine rat en de zwarte rat na), vogels, reptielen en amfibieën. Bij de vissen, ongewervelde dieren en planten zijn alleen die soorten beschermd die als zodanig in de wet zijn aangewezen. Alle beschermde soorten, met uitzondering van de vogels, zijn naar beschermingsstatus ingedeeld in de tabellen 1, 2 en 3 van de Flora- en faunawet. De das staat in tabel 3 van de Flora- en faunawet.

Tabel 3: Strikt beschermde soorten

Onder deze tabel vallen onder andere de soorten die beschermd zijn volgens de Europese Habitatrichtlijn. Voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze soorten geen vrijstelling, hiervoor moet dus een ontheffing aangevraagd worden, tenzij verstoring van de soort wordt voorkomen door het nemen van mitigerende maatregelen.

Beoordelingskader

Voor de das geldt de uitgebreide toets bij de afhandeling van aanvragen voor ontheffingen Flora- en faunawet. Hierbij worden de volgende zaken beoordeeld:

- + In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantingsplaats en/of de vaste rust- of verblijfplaats aangetast door de voorgenomen activiteiten?
- + Is er een wettelijk belang? Eén of meerdere van de volgende belangen moeten gelden:
 - o bescherming van flora en fauna (b)
 - o volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
 - o dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
 - o uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en de bosbouw (h)
 - o uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig gebruik (i)
 - o uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j).
- + Is er een andere bevredigende oplossing voor de volgende zaken?:
 - o de locatie
 - o de inrichting op de locatie
 - o de wijze van uitvoering van de werkzaamheden.
- + Komt de gunstige staat van instandhouding van de landelijke populatie niet in gevaar? De lokale (meta)populatie die bestaat uit meerdere dassenfamilies is hierbij het toetsingskader.

Om te onderzoeken of de voorgenomen plannen een negatief effect hebben op de das, wordt bovenstaand toetsingskader gebruikt.

Methode

Het onderzoek naar dassen heeft plaatsgevonden in december 2014 en januari 2015. Het onderzoek bestond uit een inventarisatieronde op 21 december 2014 en 7 en 16 januari 2015.

Op 21 december is in het veld onderzoek gedaan naar het voorkomen van dassen in de omgeving van het plangebied. Hierbij is de dassenburcht ten noorden van het plangebied bezocht. Van deze burchtlocatie is via de houtwal en een tweede bosje ongeveer 200 meter ten noorden van het plangebied door de weilanden naar het plangebied gelopen. Er is hierbij gezocht naar dassenwissels,

latrines en zogenoemde snuitputjes van dassen. Ook in het plangebied is gezocht naar sporen van dassen, zoals wissels en is de aanwezige vermoedelijke ingang naar de dassenburcht onderzocht op recentelijk gebruik. Op 7 en 16 januari 2015 zijn onderzoeken uitgevoerd in het plangebied. Er is hierbij gekeken naar sporen die wijzen op recentelijke activiteit van dassen in het plangebied.

Daarnaast zijn drie cameravallen geplaatst op drie verschillende locaties binnen het plangebied. Deze camera's hebben alle bewegingen binnen het detectieveld in de periode 21 december t/m 16 januari 2015 op film vastgelegd.

Camera 1 was gericht op de ingang van het vermoedelijke dassenhol aan de kant van het plangebied. Camera 2 was gericht op de grens van het plangebied, een vermoedelijke migratieroute van de das. Camera 3 was gericht op de beoogde locatie van het woonhuis.

Resultaten

Veldinventarisaties

Op 21 december 2014 zijn in de omgeving van het plangebied veel sporen van dassenactiviteit waargenomen. Uit het gebiedsonderzoek blijkt dat in het bosje op ongeveer 425 meter noordelijk van het plangebied een actieve burcht aanwezig is (gele ster in figuur 1). Uit mondeling commentaar van de boer die eigenaar is van het naastgelegen weiland blijkt dat dit jaar in de burcht jongen zijn geboren. In het bosje ongeveer 200 meter ten noorden van het plangebied (oranje driehoek in figuur 1) is geen dassenburcht aanwezig. Wel zijn in het weiland ten noorden van dit bosje sporen van dassen gevonden in de vorm van omgedraaide koeienvlaaien. In de houtwal tussen de twee bosjes zijn meerdere dassenwissels aanwezig.

Uit camerabeelden op de website van Das&Boom blijkt dat bij het Zevenheuvelenbosje in Groesbeek in 2014 vijf jonge dassen en tenminste een volwassen exemplaar aanwezig waren. Vermoedelijk betreft dit de hoofdburcht die in figuur 1 is aangegeven met een gele ster aangezien dat bosje eigendom is van Das&Boom en langs de Zevenheuvelenweg ligt.

In de foto's op de volgende pagina is een impressie gegeven van het plangebied en de mogelijke aanwezigheid van de das.

In het plangebied is een ingang van een hol aanwezig dat hoogstwaarschijnlijk van een das is, gezien de vorm van de ingang en de grote hoeveelheid zand die voor de ingang ligt (foto 3). Op een andere locatie langs het raster is een andere ingang tot een hol aanwezig. Het is niet duidelijk of dit een dassen- of vossenhol betreft (foto 7 en 8). Echter gezien de dassenactiviteit in het naburige perceel is het mogelijk dat ook dit een dassenpijp betreft. Er zijn geen directe sporen van dassen aangetroffen rond deze ingangen. Er zijn in omgewerkte grond waar het plangebied ten tijde van het onderzoek uit bestond wel pootafdrukken gevonden van mogelijk das. Deze sporen liepen midden over het perceel. Er zijn tijdens de veldinventarisaties geen duidelijke wissels aangetroffen in het plangebied. Het is daarom niet aangetoond dat er een belangrijke wissel aanwezig is in het plangebied. Wel is midden op de akker vermoedelijke dassenpoep aangetroffen, zie foto 6.

Foto 1. Plangebied gezien vanaf de weg Kamp

Foto 2. Plangebied gezien vanaf westelijke erfafscheiding

Foto 3. Ingang dassenhol aan zijde plangebied

Foto 4. Ingang dassenhol in aangrenzend perceel

Figuur 5. Dassenhol in aangrenzend perceel

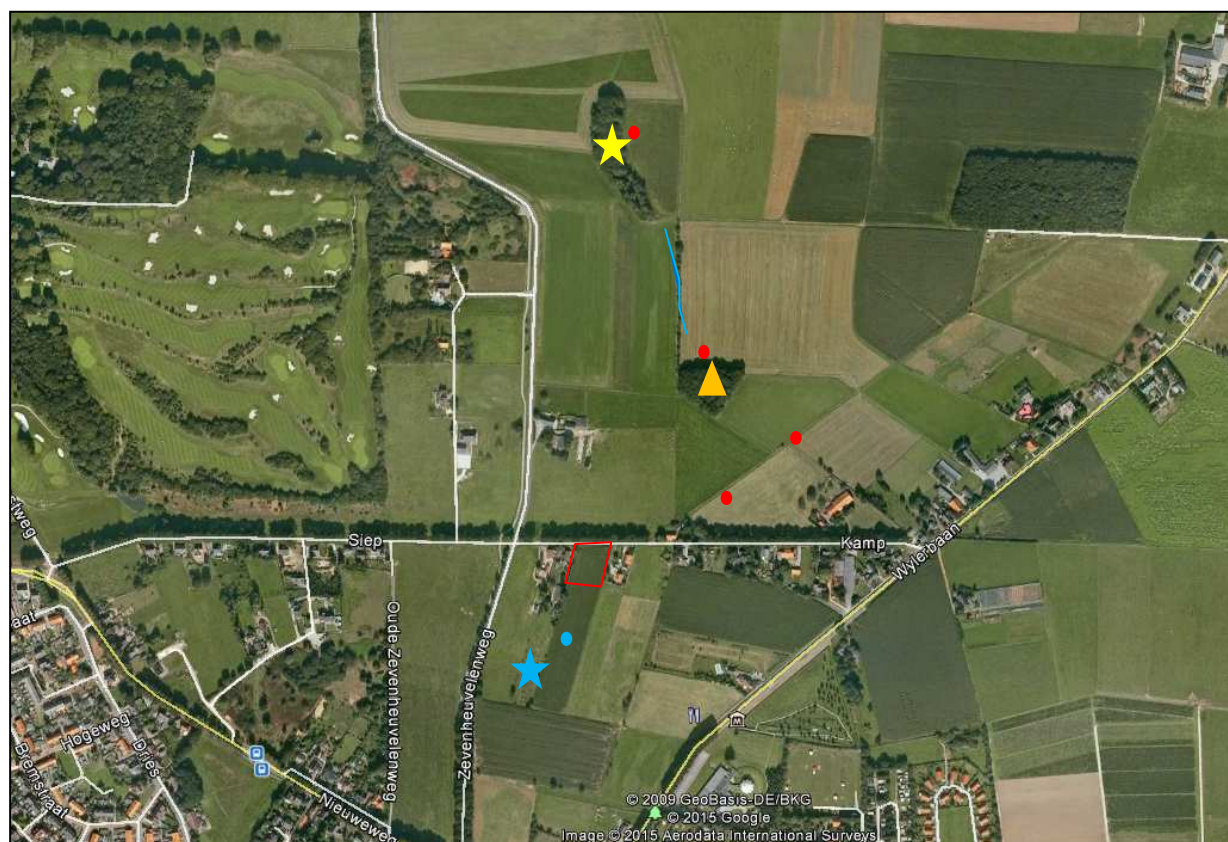
Foto 6. Vermoedelijke dassenpoep

Foto 7 en 8. Vermoedelijke ingang dassenhol

Foto 9. holingang en wissel op aangrenzend perceel

	dassenwissel		hoofdburcht		geen dassenburcht aanwezig
	foerageersporen		dassenhol		vermoedelijke dassenpoep

Figuur 1. Omgeving plangebied woningbouw (rood omlijnd)

Cameravallen

De cameravallen hebben geen beelden van dassen opgenomen. Met de camera's zijn alleen konijnen gefilmd. Bij lage temperaturen houden dassen winterrust en dan komen ze minder vaak uit hun hol om te foerageren. In de periode 27 december t/m 31 december 2014 heeft in het plangebied sneeuw gelegen. Voorafgaand hieraan was een vrij warme periode met op 22 en 23 december minima van resp. 8,6 °C en 9,8 °C in Volkel (Volkel is het dichtstbijzijnde meetstation) (www.knmi.nl). Ook in januari 2015 volgt er een warmere periode. Uit de daggegevens van de KNMI blijkt dat de maanden december 2014 en januari 2015 sowieso warme wintermaanden waren vergeleken met 'normaal'. Hieruit valt te concluderen dat de dassen indien ze frequent gebruikmaken van het plangebied hoogstwaarschijnlijk in de periode 21 december t/m 16 januari minstens eenmaal waargenomen zouden zijn. Dat er in het plangebied geen dassen zijn geregistreerd door de camera's duidt erop dat het plangebied niet van essentieel belang is voor de dassen uit de omgeving van het plangebied.

Functie van het plangebied voor de das

Bijburcht

Op de westelijke grens van het plangebied is een holingang aanwezig van hoogstwaarschijnlijk een bijburcht van een das. Dassenburchten liggen meestal op beschutte plekken in bosranden, houtwallen, brede heggen, in hoogliggend terrein of op hellingen en altijd in de buurt van gras- en akkerland en water. Het hol op dat op het naastgelegen perceel aanwezig is, ligt in het open weiland. Dit is daarom geen niet optimale, beschutte locatie. Dassen wonen echter het liefst zo dicht mogelijk bij hun voedsel. Ze kunnen, ook tijdelijk, verhuizen naar een bijburcht in de directe omgeving van bijvoorbeeld een maïsakker. Maïsakkers, zijn alleen begin augustus aantrekkelijk, als de maïs nog maar net aan het rijpen is, en na de oogst, als er ondergeploegde maïskolven te vinden zijn (Soortenstandaard Das). Hoogstwaarschijnlijk wordt het dassenhhol nabij het plangebied ook op deze manier gebruikt.

Met het cameravallenonderzoek zijn geen dassen waargenomen in het plangebied. Dit ondersteunt de theorie dat de bijburcht vooral gebruikt wordt als er op het maïs gevoerageerd kan worden.

Secundair foerageergebied

In de quickscan flora en fauna is geconcludeerd dat het maïspanceel achter het plangebied secundair foerageergebied vormt voor de dassen in de omgeving. Ten tijde van dit onderzoek was er binnen het plangebied geen (resten van) maïs aanwezig. Ook het plangebied wordt regelmatig ingezaaid met maïs. Het plangebied vormt alleen ten tijde dat de maïskolven aanwezig zijn foerageergebied voor dassen. Daarom is dit gebied te kwalificeren als secundair foerageergebied voor dassen.

Migratieroute

Naast de holingang van de das zijn in het plangebied geen duidelijke dassensporen aangetroffen. Er zijn wat graafsporen aangetroffen die vermoedelijk van konijn zijn. Langs de erfafscheiding aan de westkant van het perceel is geen duidelijke wissel aangetroffen. Er zijn in omgewerkte grond waar het plangebied ten tijde van het onderzoek uit bestond wel sporen gevonden van mogelijk das. Deze liepen midden over het perceel. Er zijn tijdens de veldinventarisaties geen duidelijke wissels aangetroffen in het plangebied. Het is daarom niet aangetoond dat er een belangrijke wissel aanwezig is in het plangebied. Om de maïsakker ten zuiden van het plangebied en de bijburcht in het naastgelegen perceel te bereiken is het aannemelijk dat de das door het plangebied loopt.

Effect van de voorgenomen plannen op de das

Bijburcht

Aangezien het bouwvlak aan de noordkant van het perceel is gesitueerd zal het bebouwen van het perceel geen directe invloed hebben op de in het naastgelegen perceel aanwezige bijburcht.

Aangezien de bijburcht is gegraven in een achtertuin behorend bij een woonhuis dat op eenzelfde afstand van de burcht staat, als de beoogde woning, zijn negatieve effecten op de burcht niet te verwachten. Echter, indien de achtertuin intensief gebruikt gaat worden, kunnen de voorgenomen plannen een negatief effect hebben op de bijburcht.

Secundair foerageergebied

Door de voorgenomen plannen verdwijnt secundair foerageergebied van de das in de vorm een gedeelte (1.354m²) van maïsakker.

Migratieroute

Mogelijk loopt de das door het plangebied op weg naar de maïsakker ten zuiden van het plangebied en/of de bijburcht. De voorgenomen plannen hebben mogelijk een negatief effect op de mogelijke migratieroute van de das.

Toets Flora- en faunawet

In het kader van de toets Flora – en faunawet worden in deze paragraaf de volgende vragen beantwoord:

- + Is er een wettelijk belang?
Ja, de werkzaamheden worden uitgevoerd in het kader van ruimtelijke ontwikkeling (j).
- + Is er een andere bevredigende oplossing voor de volgende zaken?:
 - o de locatie
 - o de inrichting op de locatie
 - o de wijze van uitvoering van de werkzaamheden.

De woning wordt aan de kant van de weg Kamp gesitueerd, op een zo groot mogelijke afstand van de bijburcht. Aan de westkant van de woning blijft een groenstrook onbebouwd en onverlicht ten gunste van de das. Zie de **mitigerende maatregelen** voor overige mitigerende maatregelen en de wijze van uitvoering van de werkzaamheden.

- + Komt de gunstige staat van instandhouding van de landelijke populatie niet in gevaar? De lokale (meta)populatie die bestaat uit meerdere dassenfamilies is hierbij het toetsingskader.

In het kader van de Flora- en faunawet mag de gunstige staat van instandhouding van de das niet in gevaar worden gebracht door de voorgenomen plannen. De gunstige staat van instandhouding van de das moet beoordeeld worden op landelijk niveau. In de praktijk betekent dit dat het aantal dassen in de lokale populatie voor en na de ingreep gelijk moet zijn. De plekken waar de territoria zich bevinden, mogen wel veranderd zijn. De landelijke staat van instandhouding wordt beoordeeld als relatief gunstig. De lokale staat van instandhouding van de populatie dassen in Groesbeek wordt tevens al relatief gunstig beoordeeld.

Zoals blijkt uit de luchtfoto is in de omgeving van het plangebied voldoende foerageergebied voor dassen aanwezig in de vorm van agrarisch gebied afgewisseld met bossen en bosjes en de golfbaan.

Het verdwijnen van een klein oppervlak secundair foerageergebied zal derhalve geen negatief effect hebben op de lokale dassenpopulatie.

De voorgenomen plannen hebben mogelijk een negatief effect op de bijburcht, secundair foerageergebied en een migratieroute van dassen. Door het nemen van mitigerende maatregelen kunnen effecten op de dassen in de omgeving van het plangebied worden uitgesloten. De voorgenomen plannen hebben dan geen effect op de gunstige staat van instandhouding van de (lokale populatie) dassen.

Mitigerende maatregelen

De functies die het gebied voor de das vervult, moeten duurzaam behouden blijven. De te nemen mitigerende maatregelen moeten leiden tot behoud van de ecologische functionaliteit van het gebied. De maatregelen kunnen gericht zijn op het behoud van de kwaliteit of de kwantiteit van het gebied. De vooraf te treffen maatregelen moeten van dien aard zijn dat de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats voor de das behouden blijft. Essentieel is dat de getroffen mitigerende maatregelen de negatieve effecten te niet doen én zeker of met een hoge mate van zekerheid voldoende zullen functioneren vóórdat het oorspronkelijke onderdeel van het leefgebied wordt aangetast (Soortenstandaard Das).

De volgende mitigerende maatregelen zijn noodzakelijk om een effect op de das te voorkomen:

Bijburcht

- + De bijburcht ligt in de achtertuin van het aangrenzende perceel. Ten zuiden van het bouwvlak voor het woonhuis komen vermoedelijk twee dassenpijpen uit. Ook komen hier vermoedelijk wissels onder de afrastering door. Om te waarborgen dat deze burcht goed blijft functioneren dient de erfgrans op de locatie waar alleen afrastering aanwezig is te worden voorzien van enkele (bes)dragende struiken om de ingang(en) van de bijburcht en de wissels meer beschutting te geven.

Secundair foerageergebied

- + Het compenseren van verlies van 1.354 m² secundair foerageergebied voor het realiseren van een woonhuis. Dit verlies dient te worden gecompenseerd door het realiseren van primair foerageergebied. In de Soortenstandaard Das (2012) staat dat de compensatie van secundair foerageergebied d.m.v. het realiseren van primair leefgebied dient te worden uitgevoerd voor 50% van de verloren oppervlakte secundair foerageergebied; dus in dit geval 677 m². Primair foerageergebied betreft een weiland of ander kort grasland;
- + Het nieuwe foerageergebied dient ook als zodanig te worden beschermd in bijvoorbeeld het bestemmingsplan;
- + Werkzaamheden dienen overdag te worden uitgevoerd;
- + Er wordt geen (extra) (werk)verlichting geplaatst.
- + Om het gebied extra aantrekkelijk te maken voor de das kunnen bijvoorbeeld fruitbomen of besdragende struiken worden aangeplant.

Migratieroute

- + Om de doorgang tussen de hoofdburcht ten noorden van het plangebied en bijburcht en/of secundair foerageergebied te garanderen dient aan de westzijde van de woning een groenstrook te worden ingericht als migratieroute voor de das van minimaal 10 meter breed. Dit dient te worden uitgevoerd als een kort grasland met eventueel een stuk ruigte. Hierlangs dient een afschermde haag te worden geplaatst ter hoogte van de bebouwing om eventuele uitstraling van licht te voorkomen.

Conclusie

De functies van het plangebied voor de das zijn bijburchtingang, secundair foerageergebied, en mogelijk migratieroute tussen hoofdburcht en bijburcht en/of secundair foerageergebied.

De voorgenomen plannen hebben mogelijk een negatief effect op deze functies.

Er dient daarom een aantal mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd om de functies die het gebied voor de das vervult, duurzaam te behouden. De mitigerende maatregelen leiden tot behoud van de ecologische functionaliteit van het gebied en daarmee de gunstige staat van instandhouding van de das.

Mits alle voorgestelde mitigerende maatregelen worden uitgevoerd, hebben de voorgenomen plannen geen negatieve effecten tot gevolg ten aanzien van dassen. Er is dan geen sprake van overtreding van de Flora- en faunawet.

Geraadpleegde bronnen

<http://www.knmi.nl/klimatologie/daggegevens/index.cgi>

Soortenstandaard das. Versie 1.0 december 2012. Dienst Regelingen, Ministerie van Economische Zaken

<http://www.zoogdiervereniging.nl/de-das-meles-meles>

Dassen in Zevenheuvelenbosje in Groesbeek http://www.dasenboom.nl/index.asp?pa_id=109